

INLEIDING Graffiti op treinen en trams, op muren en in steegjes, op brugpijlers... het is al jaren een vertrouwd beeld in de straat. Ondertussen zijn in de meeste van onze steden muurschilderingen van allerlei formaten opgedoken. Er worden street art-festivals georganiseerd die dikwijls ingebed zijn in stadsmarketing-campagnes, om het imago van een stad te verjongen bijvoorbeeld. Onder andere door deze tendens heeft graffiti een legaal cachet verkregen. Er zijn ook steeds meer galeries en musea die street art in huis halen. Ergens is het best rebels van deze kunstenaars om het systeem van binnenuit te veranderen, maar is het dan nog wel street art?

Er zit toch nog flink wat vrijgevochten eigenzinnigheid in de werken van street art-kunstenaars die in dit themanummer, op de ontdekkingstocht langs Vlaamse steden opdagen. Al zijn er tussen de vele muurschilderingen wel al wat stromingen en stijlen te ontwaren. Er zijn street art-kunstenaars die met hun werken maatschappelijke problemen aankaarten of de samenhang van de buurt willen stimuleren. Anderen spelen vooral met typografie en schilderen op een creatieve manier woorden of zinnen. We zien cartooneske muurschilderingen, abstracte werken, hyperrealistische beelden, schilderijen met vervormde perspectieven... het kan allemaal in street art.

Om deze muurschilderingen beter te begrijpen, stappen we eerst terug naar de vroege jaren zestig, op zoek naar de wortels van street art in Spanish Harlem in New York. Dan keren we nog verder terug in de tijd, naar de opkomst van het Mexicaans muralisme dat ontstond tijdens de woelige revolutie in 1910. De nieuwe Mexicaanse regering gaf toen kunstenaars de opdracht om via muurschilderingen haar boodschap voor de toekomst aan de gewone man over te brengen. Wat later bleek ook popart van de jaren vijftig een belangrijke rol te spelen voor street art vandaag. Na de voorstelling van de pioniers van street art in de Verenigde Staten en Europa, trekken we door Vlaanderen op zoek naar muurschilderingen van street art-kunstenaars van hier en nu. We vinden ze vooral in Brussel, Antwerpen en Gent, maar ook in Ieper, Oostende, Hasselt, Leuven, Kortrijk...

STREET ART IN VLAAMSE STEDEN

02 Een introductie tot street art

16 Op stap door steden en stromingen

40 Praktisch

EEN INTRODUCTIE TOT STREET ART

Voor zij die ernaar op zoek gaan, zijn er schatten te vinden op straat. Street art mogen we ondertussen beschouwen als de meest globale moderne kunststroming die we ooit gezien hebben. Dat maakt het meteen zeer eigen aan de tijdsgeest. De wereld is een dorp geworden en iedereen staat in verbinding met iedereen. Daarbovenop is street art een onafhankelijke stem binnen de openbare stedelijke ruimte en een welkome frisse wind tussen de zee aan conventionele media en propaganda. De impact van graffiti en street art op de mainstream en visuele kunsten is steeds groter aan het worden, maar dat was niet altijd het geval. Street art komt voort uit een geschiedenis van op revolte gebaseerde culturen, stromingen en tendensen. Om street art goed te begrijpen moeten we terugblikken naar het verleden.

Graffiti van David Duits op een muur
van het skatepark in Leper, 2017

© FERDINAND FEYS

REBELSE GRAFFITI De meest voor de hand liggende stroming waar we street art mee associëren, is graffiti. Het woord 'graffiti' stamt af van het Italiaanse 'graffito', wat vrij vertaald 'ingekraste tekeningen' betekent. We kunnen dus zowel

de tekeningen in de grotten van Lascaux, de schunnige teksten op de muren van Pompeii als de tekening *Kilroy was here*, die de Amerikaanse soldaten achterlieten op hun pad tijdens de Tweede Wereldoorlog, als vormen van graffiti zien. Maar deze schrijfsels en tekeningen op muren zijn niet hetzelfde als wat vandaag gelijk staat aan graffiti. Wat wij beschouwen als graffiti is een rebelse cultuur met specifieke vormen van individuele communicatie binnen een gemeenschap van 'graffitischrijvers'. De focus van graffiti ligt vooral op territorium: je naam naar buiten dragen en respect tonen voor gedragscodes binnen de subcultuur van graffitischrijvers.

De meest frequente en een snelle vorm van communiceren in de graffiticultuur is de tag. Dat is bij wijze van spreken de handtekening van een graffitischrijver die hij of zij gebruikt om zijn of haar aanwezigheid in een stad kenbaar te maken. Dit is tevens voor velen de eerste stap naar het beheersen van het medium spuitbussen. Er is geen consensus over met wie of waar dit juist begonnen is, maar er zijn al sporen te vinden van namen en cijfers die op muren geschreven werden in Spanish Harlem in New York in de vroege jaren zestig. Een paar van de bekendste taggers zijn TAKI 183, afkomstig uit New York, en Cornbread, die een meisjeshart trachtte te winnen door overal in Philadelphia *Cornbread loves Cynthia* te schrijven. Zij inspireerden een massa jongeren om hetzelfde te doen. Al snel werden de metrostations en metrowagons van voornamelijk New York en Philadelphia overrompeld door graffitischrijvers die hun naam zoveel mogelijk bekend wilden maken. Het werd een zodanig populair fenomeen dat de burgemeester van New York in 1972 een oorlog tegen graffiti uitriep, tevergeefs natuurlijk.

Rise One aan het werk

© FERDINAND FEYS

De trend was gezet en de creatieve vormen begonnen zich te ontvouwen: tags werden verder ontwikkeld naar *throw-ups* met de ondertussen *oldschool* bubbel letters of *wild style* letterstukken die zo typisch zijn voor de graffiticultuur. Een *throw-up* is een snel uitgevoerd ontwerp of paneelstuk dat vaak een woord of een figuratief karakter is. Daarnaast ging men ook achtergronden, karakters, uitlijning, figuren en speciale effecten toevoegen. Wat begon als een simpele handtekening, had zich rond de jaren zeventig gevestigd als een creatieve, doch illegale, kunstvorm. Goed om te weten is dat er vandaag twee subculturen in graffiti zijn: de illegale en de legale. In beide zijn er strikte regels te volgen door de schrijvers. Ga je bijvoorbeeld als onervaren schrijver over het werk van een gevestigd iemand, dan kan je rekenen op repercussies en weinig respect. Graffitischrijvers kunnen bekendheid verwerven door zoveel mogelijk te schilderen, de meest absurde locaties op te zoeken, of door hun stijl te perfectioneren. In België is er een aantal illegale crews waarvan je makkelijk werk kan terugvinden. De meest opvallende zijn Nawas en Quatch. Wie regelmatig de E40 of E17 op moet, heeft ongetwijfeld al de creatieve letterpieces gevonden die telkens een parodie op of een ode aan bestaande entiteiten of merken zijn. In de buurt van treinstations en op treinen kan je hun werk regelmatig spotten.

Quatch, Gent, R4
© FERDINAND FEYS

Nawas en Quatch samen op de trein
© FERDINAND FEYS

rechts:
Crayons-Idiot, Brussel, Sint-Gillis
© FERDINAND FEYS

rechtsonder:
Rise One, 2017, Antwerpen, Minkelerstraat, initiatief van Meeting Of Styles
© FERDINAND FEYS

Derm Badtaste en Mr. Mong, 2016, Antwerpen,
Minkelerstraat, initiatief van Meeting Of Styles
© FERDINAND FEYS

De komst van het internet was een *game changer* voor de graffiticultuur. Overal sprongen blogs of websites omhoog die handelden over graffitischrijvers en hun werken. Mensen van overal ter wereld stonden ineens met elkaar in contact en konden elkaar inspireren. Kunstenaars met stijlen die elkaar aanvullen vonden elkaar sneller waardoor ook meer samenwerkingen tot stand kwamen. Zo kan je bijvoorbeeld werk van Mr. Mong en Derm vaak naast elkaar zien verschijnen. De graffiticultuur werd een globaal fenomeen dat zich intussen via nieuwskanalen en magazines verspreidde. Ook in Europa werd graffiti, naast zijn gebruikelijke doeleinden, veelvuldig gebruikt om politieke of sociale boodschappen over te brengen. Zo waren er vele voorbeelden terug te vinden van graffiti op de Berlijnse Muur.

MEXICAANS MURALISME

Naast graffiti is het Mexicaans muralisme een grondlegger geweest voor street art. Deze stroming kwam tot stand onder invloed van de Mexicaanse revolutie in 1910, als een nationaal protest tegen de tirannie van toenmalig president Porfirio Díaz. Van deze artistieke revolutie, geleid door hoogopgeleide en gecultiveerde mannen, was de invloed nog voelbaar tot de jaren zeventig. De nieuwe regering probeerde na de opstand om een gloednieuwe Mexicaanse samenleving te stichten, gebaseerd op haar rijke traditie maar met focus op de toekomst. Omdat het grootste deel van de bevolking analfabeet was, waren visuele boodschappen, die niet enkel esthetisch aantrekkelijk zijn maar die ook bepaalde idealen bevorderen, een ideale manier van communiceren met het volk. De belangrijkste muralisten waren *Los Tres Grandes*: Diego Rivera, José Clemente Orozco en David Alfaro Siqueiros. Het werk van deze muralisten werd geaccepteerd door de staat, maar belangrijker: het was publiek toegankelijk en gratis, gemaakt voor het volk en niet enkel voor rijke verzamelaars. Deze muurschilderingen prijken op de muren van historische koloniale gebouwen, scholen en kantoren. De kunstenaars waren volledig vrij in hun keuze van onderwerp en techniek, wat enorm vooruitstrevend was. Omwille van hun geloof in kunst als hoogste vorm van menselijke expressie, en omdat hun muurschilderingen een politieke boodschap droegen, kan het Mexicaanse muralisme gezien worden als vorm van sociaal realisme. Net zoals het vandaag niet ongebruikelijk is dat muurschilderingen van street art-kunstenaars een reflectie vormen op onze samenleving.

Het Mexicaan muralisme was een inspiratiebron voor het Federal Art Project dat onderdeel was van het Works Progress Administration-programma dat president Franklin D. Roosevelt in de jaren dertig introduceerde. Tussen 1935 en 1943 werden ongeveer tienduizend kunstenaars ingeschakeld om muurschilderingen en

Zoutstraat, Gent
© FERDINAND FEYS

DE THEORIE VAN DE GEBROKEN RUIT

De *Broken Windows Theory* uit de criminologie werd in 1982 geïntroduceerd door James Q. Wilson en George L. Kelling. Kortweg stelt deze theorie dat als een appartementsgebouw één gebroken ruit heeft, er vandalisme aangetrokken wordt en er steeds meer ruiten zullen sneuvelen. Op dezelfde manier kan men stellen dat als er ergens een tag of een piece verschijnt, er in deze buurt steeds meer zullen bijkomen. Een ander mooi voorbeeld zijn verkeerspalen. Als er één sticker op verschijnt, zullen er na een paar maand een pak meer aan kleven.

sculpturen voor openbare gebouwen in de Verenigde Staten tot stand te brengen. Hierbij kreeg de kunstenaar volledige artistieke vrijheid in media en onderwerpen. De intentie van dit project was niet politiek getint, maar had als doel kunst openbaar en toegankelijk te maken voor iedereen.

Al deze ontwikkelingen openden deuren voor de graffiti- en street art-beweging van vandaag, omdat zij openbare kunst voorstelden als een legitieme vorm van artistieke expressie die geaccepteerd werd door iedereen en vrij van beperkingen was. Gelijkaardig maar een eeuw vroeger ontstond er in 1890 een groep kunstenaars en architecten gebaseerd in Brussel en Parijs die 'Art à la Rue' vormden. Zij probeerden kunst terug naar het werkende volk te brengen, weg van een systeem dat in hun ogen elitair geworden was. Ze produceerden kleurrijke, toegankelijke en makkelijk te interpreteren prints, schilderijen en sculpturen die ze op populaire openbare plekken plaatsten. Hun werk had als doel om mensen van een verscheidenheid aan sociale en academische achtergronden aan te trekken. Deze groep kunstenaars geloofde ook sterk dat kunst moest gebruikt worden om de openbare ruimte aantrekkelijker te maken om zo voor een hogere levenskwaliteit van de bewoners van een stad te zorgen.

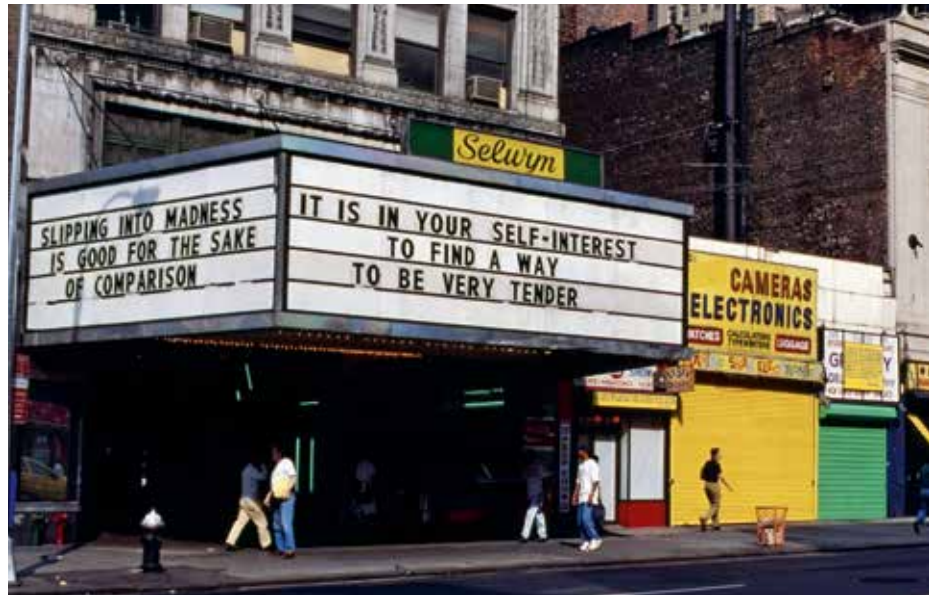
POPART Een andere stroming die zeer relevant is gebleken voor street art is 'pop-art'. De vroegste sporen van deze kunststroming en rebellie tegen de elite-kunstsystemen werden rond 1950 voornamelijk zichtbaar in Amerika en Engeland. Massamedia, advertenties en private bedrijven begonnen de openbare ruimte in te nemen. Dit zette een generatie van kunstenaars aan om de technieken van deze entiteiten over te nemen en te gebruiken om hun eigen creatieve werk te promoten. Andy Warhol met zijn print *Campbell's Soup Cans* is daar een perfect voorbeeld van. Door dagelijkse voorwerpen en elementen van populaire cultuur in

Mexicaans muralisme: Diego Rivera, *El hombre controlador del universo*, 1934

Jenny Holzer, *Forty-second Street Art Project*, 1993,
Times Square, New York

kunstwerken op te nemen, werd een ironische kritiek geleverd op de gebruiken van kunstinstuties. Binnen de traditionele kunststromingen is het reageren of rebelleren tegen een voorgaande stroming een gebruikelijk iets. Ook in de street art-stroming leveren vele kunstenaar kritiek op sociale kwesties of op de status quo door specifieke onderwerpen op te nemen in hun werk. In de jaren tachtig leek de street art-beweging een logische voortzetting van de artistieke tendensen van popart. Hoewel street art inderdaad een aantal inherente eigenschappen van popart bevat, is deze stedelijke kunststijl sindsdien zodanig geëvolueerd dat van die stelling weinig overeind blijft: street art heeft ondertussen de weg gevonden naar galerijen en musea, en trad uit de illegaliteit. Een explosie aan stijlen wordt geïncorporeerd en verwerkt naargelang de relevantie voor de achtergrond of de mening van de kunstenaars. Veel van deze artistieke creaties zijn veel verder ontwikkeld met andere ideeën en benaderingen, waarbij verschillende conceptuele gebieden uitgediept worden. Street art verwijst conformistisch naar massacultuur maar bekritiseert ze tegelijkertijd, werkt met alle beschikbare media en is volledig democratisch in termen van iconografie. Street art is een spiegel van postmodernisme en zodoende een beweging in zijn eigen recht.

PIONIERS De eerste namen waar men aan denkt als de term 'street art' valt, zijn Jean Michel Basquiat en Keith Haring. Deze twee veranderden het gezicht van graffiti in New York door er iets reflexiefs van te maken. Basquiat begon zijn carrière als graffiteur SAMO in New York. De poëtische en beladen zinnen die hij samen met zijn vrienden onder dit pseudoniem op muren schilderde, waren een reactie op de yuppie-cultuur die geobsedeerd was door geld en exclusiviteit. Zijn latere werk deconstrueerde de artistieke gebruiken van toen en verlegde grenzen. Sociale concepten en figuratieve beelden werden herwerkt naar losbandige schilderijen met subversieve kritieken. Basquiat werd al snel opgenomen in de populaire kunstwereld onder meer omwille van zijn vriendschap met meer bekende artiesten zoals Warhol, en als de eerste beroemde Afro-Amerikaanse popartiest. In tegenstelling tot Basquiat begon Haring als student grafische

Banksy, *De bloemengooier*, Bethlehem

vormgeving, waardoor hij de kern van de commerciële kunstindustrie werd. Hij wendde zich al snel tot street art en maakte zijn typerende krijttekeningen in metro's, op straatlantaarns en andere gemakkelijk toegankelijke bouwwerken. Hij gebruikte zelfzekere vloeiende lijnen om kracht en eenheid weer te geven en later richtte hij zich op sociaal-politieke kwesties zoals AIDS om bewustzijn te verspreiden en debatten aan te wakkeren. Zijn kunst werkt vooral rond thema's als geboorte, liefde, dood en oorlog en belichaamt de tumultueuze jaren negentig waarin zijn werk tot stand kwam. Maar eigenlijk viel de term 'street art' voor de eerste keer tijdens de jaren zeventig en tachtig in New York, om de werken van bijvoorbeeld John Fekner en Jenny Holzer te beschrijven. John Fekner creëerde, door middel van spuitbussen en stencils, honderden werken die sociale, politieke en conceptuele boodschappen overbrachten in het straatbeeld. De feministische Jenny Holzer projecteerde poëtische zinnen en ideeën op gebouwen of stelde ze samen in ledverlichting. Een ander voorbeeld van vroege street art of proto-street art in de jaren tachtig is een collectief van illegale kunstenaars die onder de noemer *Truth in Advertising* werkten. Zij wilden op humoristische wijze de waarheid in advertenties blootleggen. Ook vandaag is dat trouwens nog een populaire manier om street art-interventies te maken.

De vader van de stencilkunst, Blek le Rat, staat erom bekend dat hij de eerste was die levensgrote stencils maakte en als eerste stencils gebruikte voor figuratieve kunst en niet enkel voor letters. Blek le Rat was al sinds de vroege jaren tachtig overal in Parijs zijn kenmerkende stencils van ratten aan het verspreiden. Richard Hambleton, ook gekend als Shadow Man, was één van de eerste echte street art-kunstenaars en was tevens bevriend met Basquiat en Haring. Hambleton werd populair vanwege zijn schaduwfiguren, duistere figuren die hij doorgaans schilderde in buurten met weinig criminaliteit en veel rijkdom. Hij deed dit om de mensen te confronteren met de gruwel die zich afspeelde in de armere wijken van de stad. In 1984 schilderde hij als protest 17 van zijn levensgrote figuren aan de oostkant van de Berlijnse Muur, een duidelijke politieke boodschap die

Anonieme adbusting, 2017,
Brussel (verdwenen)

© FERDINAND FEYS

JCDecaux

UN
MONDE
QUI
PUE

GABRIELLE
CHANEL

LE NOUVEAU PARFUM

Shephard Fairey, *Obey* past-ups, 2011, Melbourne

© DEAN SUNSHINE

we vandaag wel vaker tegenkomen. Zo schilderde onder meer Banksy politiek getinte afbeeldingen op de muur aan de westoever van Palestina. In de loop van de jaren zestig tot negentig werden er dus vele nieuwe technieken ontwikkeld om boodschappen en beelden te verspreiden in de openbare ruimte. Naast graffiti en muurschilderingen behoorden ook paste-ups, stencils en stickers ondertussen tot het gebruikelijke arsenaal. Al deze ontwikkelingen en nieuwe mediums cumuleerden tot een kantelmoment in de jaren negentig. Le Rat vormde een grote inspiratiebron voor de wereldbekende Banksy die zich in 1998 volledig toelegde op het maken van zijn iconische stencils van ratten. Niet geheel toevallig hetzelfde ongedierte waar Blek le Rat al bekend om stond. 1998 was ook het jaar waarin Invader zijn eerste mozaïek aan een Parijse muur bevestigde, waarin het collectief Faile gevormd werd, Swoon begon haar paste-ups in de straten te plakken en de Braziliaanse tweeling Os Gomeos verkregen internationale roem. Een andere invloedrijke en niet meer weg te denken street art-kunstenaar die in deze periode begon is Shephard Fairey. Zijn beroemde posters en stickers met *Obey* zijn een parodie op de taal van advertenties en propaganda die de openbare ruimten overheersen. In de jaren die volgden werd ook de Italiaanse Blue bekend omwille zijn scherpe sociale commentaren die hij vertaalt naar zijn bevreemdende universums. En er is de Fransman JR die wereldwijd gigantische paste-ups van foto's op gebouwen en straten plakt om mensen aan te zetten tot nadenken of om ze dichterbij elkaar te brengen. De bal was aan het rollen en ondertussen is street art niet meer weg te denken.

BOODSCHAPPEN IN DE PUBLIEKE RUIMTE De street art-beweging wordt gekarakteriseerd door zijn breed opgezette stylistische, technische en materiële innovaties, waarvan de nadruk minder op letters met stiften of spuitbussen ligt, maar meer op verscheidene artistieke inventies in het culturele landschap van een stad. Street art is ook geen subcultuur, de kunstenaars werken autonoom. Dit is een zeer belangrijk verschil, omdat in principe iedereen deel kan uitmaken van deze stroming. Vele street art-kunstenaars hebben wortels in de graffiti-cultuur, sommigen genoten meer traditionele kunstopleidingen en nog anderen zijn

Invader in Parijs

Swoon, tentoonstelling *City Lights*,
Mima, Brussel, 2016
© THE PICKLES

JAGERS OP STRAAT

Street art hunters zijn mensen met een passie voor street art, graffiti en stedelijke kunst. Wanneer er een nieuw werk verschijnt, zijn zij de eersten om het te zoeken en te bewonderen. Om erna natuurlijk een foto te nemen en deze te delen op hun sociale netwerkplatformen of websites. Hierdoor worden werken verder verspreid en komen veel meer mensen in contact met muurschilderingen van over de hele wereld. *Hunters* zijn daarom een belangrijk onderdeel van de graffiti- en street art-gemeenschappen. Ferdinand Feys, die nagenoeg alle foto's in dit themanummer levert, is zo een gepassioneerde jager op street art.

autodidact. Er zijn verscheidene motieven waarom een iemand beslist om street art te maken maar het is niet ongebruikelijk dat een street art-kunstenaar ook beeldend kunstenaar of grafisch ontwerper is. Wat al deze individuen met verschillende achtergronden echt samenbrengt is dat ze met hun verscheidenheid aan beeldtalen een boodschap willen uitdragen in de publieke ruimte. Een succesvolle street art-kunstenaar is dan ook iemand die erin geslaagd is om contact te maken met het publiek en hen heeft aangezet om meer van zijn werk te ontdekken, te delen of erover te praten. Om dit te bereiken is er een aantal factoren die een street art-kunstenaar in overweging neemt. Allereerst is er de locatie van zijn werk. Hoe verhoudt een muurschildering zich tot zijn omgeving en is het wel de juiste oppervlakte voor het medium waarin hij werkt? Wie zal zijn werk te zien krijgen en hoe lang zal het overleven op deze locatie? Hoe langer een werk blijft staan, hoe groter de kans dat mensen het opmerken of, nog beter, dat *street art hunters* het fotograferen en verspreiden op hun platformen.

Door deze verspreiding op het internet worden er digitale archieven opgebouwd van werken die nog bestaan, maar ook van werken die er niet meer zijn. Per definitie is street art een vluchtige kunstvorm. Muurschilderingen hebben vaak een beperkte levensduur omdat de gebouwen waarop ze geschilderd zijn, afgebroken worden of mogelijk worden ze overschilderd door een andere kunstenaar. Daarbij wordt deze kunst op straat tot stand gebracht waardoor het onderhevig is aan de weerselementen. Toch zien we steeds vaker dat mensen omwille van trots of liefde, een werk in hun buurt gaan beschermen en ervoor zorgen dat het zo lang mogelijk kan blijven bestaan. Wanneer een werk na jaren regen en wind toch onherroepelijk beschadigd is, is het een mooie kans om een nieuwe muurschildering tot stand te brengen en zo kan een buurt en bij uitbreiding een stad zichzelf telkens heruitvinden.

Mr. Mong aan het werk in Gent

© FERDINAND FEYS

Maya Hayuk, 2016, Mima, Brussel

© FERDINAND FEYS

OP STAP DOOR STEDEN EN STROMINGEN

Het is bijzonder moeilijk om het werk van hedendaagse street art-kunstenaars te classificeren in één specifieke stijl, gezien deze vaak veranderen of in meerdere stijlen werk afleveren. De opdeling die volgt moet dus zeker met een korrel zout genomen worden. Daarbij is dit geen volledige weergave van het huidige street art-landschap in ons land. Nieuwe tendensen volgen elkaar in snel tempo op en elke dag verschijnt er ergens een nieuw talent op de radar.

Jaune, 2017, Brussel, Arteveldestraat,
initiatief van de Stad Brussel
© FERDINAND FEYS

Isaac Cordal, 2017, Brussel, Zuidstraat (verdwenen),
initiatief van de Stad Brussel
© FERDINAND FEYS

Pol Cosmo, 2016, Oostende (verdwenen),
initiatief van The Crystal Ship
© FERDINAND FEYS

URBAN INTERVENTIONISM Urban Interventionism omvat activistische ontwerpen en kunstpraktijken die een reactie vormen op de sociale gemeenschap, de identiteit van de locatie, de gebouwde omgeving of openbare plaatsen. Het doel is om een nieuw bewustzijn van sociale problemen te creëren of om de betrokkenheid van de gemeenschap te stimuleren. Interventies kunnen bestaan uit paste-up's, stencils, sculpturen, installaties, video-projectie, gevonden voorwerpen, posters... Er zijn geen begrenzingen aan het medium.

Jaune is een meester in het gebruik maken van het straatlandschap en alles wat daarbij komt kijken. Zijn kleine vuilnismannetjes zijn bezig aan een stevige opmars om de wereld te veroveren. In ons land kan je zijn werk vooral terugvinden in Oostende en Brussel. Jaune was vroeger zelf een vuilnisman en toen viel hem op hoezeer hij onzichtbaar werd vanaf hij zijn uniform aan deed. Zijn werk gaat daarom over het contrast tussen zichtbaarheid en onzichtbaarheid. Zijn vuilnismannetjes spelen de hoofdrol in hilarische taferelen waarbij ze hun plicht om de wereld schoon en geordend te houden volledig laten varen.

Isaac Cordal, een Spanjaard die ondertussen al ettelijke jaren in ons land woont, maakt miniatuursculpturen van zakenmensen die balanceren op elektriciteitskabels of die telefoontjes plegen terwijl ze uitkijken over de straat vanop hun op maat gemaakte balkonnetjes. In zijn jongste serie, *In The Modern Outdoors*, reflec-

Jérôme Désert en Benoit Piret, 2017, Brussel, paste-up in Schaarbeek (verdwenen)

© FERDINAND FEYS

WAT ZIJN PASTE-UPS?

Deze techniek laat kunstenaars toe om gedetailleerde afbeeldingen makkelijk op een muur over te brengen. Het zijn tekeningen, posters en schilderijen op papier die men met lijm aan een muur bevestigt. Activisten, street art-kunstenaars en concertpromotors maken hier gebruik van omdat het een goedkope en efficiënte manier is om afbeeldingen en ideeën te verspreiden. Pol Cosmo en Jérôme Désert & Benoit Piret zijn mooie voorbeelden van Belgische street art-kunstenaars die dit medium gebruiken op heel klein en heel groot formaat.

teert hij op onze relatie met de moderne buitenwereld. Cordal stelt dat hoewel we nog nooit zo verbonden met elkaar geweest zijn, dankzij de nieuwe technologieën, we ook vaker geïsoleerd raken. Daarnaast bekritisieren deze kleine mannetjes het gedrag van de mens, zoals de gevolgen van de klimaatverandering.

Pol Cosmo is een Gentse kunstenaar die overal in steden kleurrijke insecten achterlaat. Zijn stijl is snel herkenbaar: strakke lijnen gecombineerd met patronen waar kleur aan toegevoegd wordt. Weinig geweten is dat Pol Cosmo een netwerk van 'plakkers' heeft die zijn insecten in de straten aanbrengen. Ze krijgen één duidelijke regel mee: geen vandalisme. Zijn insecten mogen geen schade aanrichten, hun enige doel is om kleur toe te voegen aan het straatbeeld en om mensen aangenaam te verrassen. Daarom zijn vooral saaie betonnen oppervlaktes, elektriciteitskasten en leegstaande huizen de ideale doelwitten voor zijn werk. Er is ook een milieubewuste kant aan deze kunstenaar. Wie zijn werk koopt, krijgt een zakje met bloemzaadjes. Naast zijn werk op straat is Cosmo ook een begenadigd collagemaker.

TYPOGRAFIE In het straatbeeld vinden we ook werken van street art-kunstenaars die op een creatieve manier woorden of zinnen schilderen. Het verschil met graffiti-letterstukken is dat de focus niet langer op throw-ups van de naam van de graffiteur ligt, maar verschuift naar een boodschap die ze willen overbrengen. Desondanks komen deze kunstenaars vaak voort uit de graffiticultuur.

Het is moeilijk een landgenoot te vinden die meer begeistert is door typografie dan Mister Fiksit. Het gigantische werk *Art Is For Everybody* dat je kan zien bij het binnenrijden van Oostende, zit vol symboliek. De woorden zijn geïnspireerd door Keith Haring en zijn een ode aan street art. De voorliefde van Mister Fiksit voor typografie kreeg vorm in het graffitimilieu van de late jaren negentig. Sindsdien bleef hij verder evolueren in de kunst van kalligrafie en belettering.

Solo Cink is een bekwame kalligrafie-kunstenaar uit Brussel. Hij herinterpreteert gotische letters en transformeert ze naar de bouwstenen van geometrische en kleurrijke werken die er bijna uitzien als mandala's. Zwart, wit en goud zijn kleuren die regelmatig terugkeren in zijn werk en ze dragen bij aan de mystieke sfeer. De kunstenaar ontdekte kalligrafie tijdens reizen door Azië en zette deze schrijfstijl volledig naar zijn hand. Oosterse culturen zijn een grote bron van inspiratie voor hem. Wie er de tijd voor neemt kan het Ohm-symbool en andere referenties naar spirituele wijsheden in zijn muurschilderingen terugvinden.

onder:

Mister Fiksit, 2016, Oostende, E40,
initiatief van The Crystal Ship

© FERDINAND FEYS

Solo Cink aan het werk in Gent

© FERDINAND FEYS

Zenith, 2017, Oostende, Taboralaan,
initiatief van The Crystal Ship
© FERDINAND FEYS

Zenith was vooral actief in de jaren negentig, samen met zijn jeugdvrienden Chase en Bué. Samen vormden zij het Antwerpse graffiticollectief Buck dat vorig jaar voor het eerst sinds lang nog een keer samen kwam in Oostende. Wanneer hij tijd kan maken voor street art, schildert hij vaak een betekenisvolle zin met kenmerkend gevoel voor flow en kleurgebruik. Ondertussen heeft hij zich echter volledig toegelegd op een carrière als acteur in Hollywood, maar je kan ervan uitgaan dat hij zijn wortels niet vergeten is en de spuitbus terug oppikt wanneer hij er tijd voor heeft.

SURREALISME Onder invloed van de eindeloze stroom aan visuele prikkels die ons modern tijdperk met zich meebrengt, zien we steeds vaker street art-kunstenaars beelden samenvoegen in absoluut onverwachte, verrassende, of zelfs schokkende combinaties. De stijlen en onderwerpen in dit genre kunnen sterk uiteenlopen. Een hyperrealistisch beeld in combinatie met iets abstract, verschillende schilderstijlen in één beeld, vervormde perspectieven of dubbele belichtingen... Het kan allemaal. Kunstenaars laten hun fantasie zo veel mogelijk de vrije loop en schilderen dromerige taferelen die een loopje nemen met de realiteit.

De muurschildering *Live With Me* van Nean in hartje Brussel is wellicht één van de mooiste street art-werken die in 2017 tot stand kwamen. Zijn intrigerende werk kan het best beschreven worden als experimenteel fotorealisme, dat twee of meerdere beelden over elkaar legt of combineert. In zijn eigen woorden vertelt hij dat zijn werk geïnspireerd is door de mensen die ons pad kruisen en de momenten die we beleven, onze herinneringen die veranderen en vervagen naargelang de tijd voorbijgaat. Deze ideologische achtergrond legt de basis voor de magie van zijn werk op straat, wanneer verf begint te vervagen of af te bladeren wordt het nostalgisch voorbijgaan van de tijd benadrukt en dat maakt het eigenlijk nog mooier.

Nean, *Live With Me*,
2017, Brussel, Kiekenmarkt,
initiatief van Urbana
© FERDINAND FEYS

Cee Pil, Portugal, 2017,
project *Graffiti Goldrush van Wallin'*,
© LOME

Cee Pil maakt kwalitatieve werken aan topsnelheid, waardoor het een plezier is om hem ergens live aan het werk te zien. Door zijn ervaring in traditionele schilderkunst en het maken van hyperrealistische portretten van voornamelijk dieren, is hij in staat om vakkundig zijn unieke optische illusies tot stand te brengen. Hij combineert meerdere beelden met elkaar en bekomt hiermee telkens een verbazingwekkend resultaat. Cee Pil heeft nog een alter ego, genaamd Jamie Answord, waarmee hij in stedelijke ruimten – vaak erotisch getinte – miniatuurschilderingen achterlaat. Wie nieuwsgierig is, kan deze werken makkelijk terugvinden in de omgeving van Dok Noord in Gent.

Hell'O is een collectief gevormd door de vrienden Jérôme Meynen en Antoine Detaille. Hun kunst valt voor een deel samen met hun naam: zowel vrolijk als macaber, grappig en angstaanjagend, morbide en verleidelijk, absurd en zinvol. Spelend met dualiteit, ambiguïteit en schijn, oplossend in chaos die paradoxaal genoeg zeer gestructureerd is. Door hun creatieve aanpak produceren ze een boeiende fantasiewereld, soms grotesk maar zeer poëtisch. Een soort vreemd maar fantastisch bestiarium bevolkt met raadselachtige dieren en vaag menselijk uitzijende, aseksuele wezens.

Iota is een *new kid on the block* maar heeft de voorbije jaren snel een plek verworven in de Brusselse street art-gemeenschap. Iota richt zich voornamelijk op het tekenen en schilderen van haar favoriete thema: portretten. Haar werk wordt gekenmerkt door de idee om het portret te behandelen als een beweging, een uitdrukking, een emotie. De toeschouwer wordt in haar werken gezogen en identificeert zich vaak snel met de gevoelens die het uitstraalt.

Caratoes is een in België geboren illustrator en hedendaagse kunstenaar die ondertussen woont en werkt in Hong Kong. Haar werk combineert geestverruimen-

Hell'O, 2017, Oostende, Perronstraat,
initiatief van The Crystal Ship
© FERDINAND FEYS

Iota, 2017, Brussel, Park Neerpede (verdwenen)
© FERDINAND FEYS

Caratoes en A Squid Called Sebastian, 2015,
Gent, Kerkstraat (verdwenen)
© FERDINAND FEYS

Mehsos, 2017, Brussel, Park Neerpede

© FERDINAND FEYS

A Squid Called Sebastian, 2014, Gent, Creerserweg,
initiatief van Wallin'

© FERDINAND FEYS

de neons met vloeiende, wazige lijnen die een hypnotiserende kwaliteit hebben. Ze ziet zichzelf meer als een ontwerper van ruimte, haar werken willen telkens de schoonheid en sereniteit van hun context vergroten en een precieze boodschap uitdragen.

A Squid Called Sebastian (ASCS) werd geboren in Amerika waar hij al op jonge leeftijd in contact kwam met street art en graffiti. In 1989 verhuisde hij naar ons land. Hij volgde een artistieke opleiding in beeldverhaal met focus op stripteekeningen, wat een voorliefde voor Japanse en Oosterse tekeningen aanwakkerde. Zijn huidige werk combineert en vertaalt zijn tekeningen en atelierwerk naar vaak organische en dierlijke onderwerpen. Kenmerkend voor deze kunstenaar zijn ook de Oosters geïnspireerde expressieve maskers die vaak deel uitmaken van zijn emotieve en surrealistische wereld. Zijn muurschilderingen zitten vol symbolisme waar een verhaal, al dan niet persoonlijk, aan vast zit.

Gijs Vanhee is naast street art-kunstenaar ook oprichter en curator van *Mechelen Muurt*. Zijn werk kenmerkt zich door een herkenbare lijnvoering en zijn 'mutanten'. Vanhee combineert vaak mensen en dieren in antropomorfe composities of dieren met andere dieren. Zo komt hij tot taferelen van bijvoorbeeld een mus die op een dwarsfluit speelt, of een uil die tentakels heeft. Ook kenmerkend zijn de kleurpaletten die hij hanteert. De meeste muurschilderingen worden beperkt tot

Pso Man, 2017, Hasselt, Kuringersteenweg,
initiatief van Street Art Festival

© FERDINAND FEYS

Gijs Vanhee, 2016, Gent, Huidvetterken,
initiatief van Kapow

© FERDINAND FEYS

schakeringen van één kleur. Als je ergens om een hoekje een kleurrijke tentakel ziet verschijnen kan je er bijna vanuit gaan dat er een Gijs Vanhee op de loer ligt. Pso Man is afkomstig van Luik en staat bekend om zijn funky werk dat een onbetwifelbare liefde voor fauna en flora combineert met fabelachtige taferelen. Inspiratie voor zijn werk vindt hij in de landschappen en situaties die hij op reis tegenkomt. Zijn werk is bijzonder populair in Azië, waar hij het voorbije jaar al heel wat muurschilderingen tot stand bracht, maar ook in België kan je zijn werk in verscheidene steden gaan bewonderen.

Mehsos is een ervaren kunstenaar met wortels in graffiticultuur. De laatste jaren zoekt hij naar nieuwe manieren om zichzelf uit te drukken in het medium spraycan. Deze evolutie in stijl heeft gezorgd voor zijn unieke deconstructivistische stijl die emoties communiceert naar het publiek. Vaak schildert hij gezichten die de basis vormen voor de emotie, maar daarbij beperkt hij zich niet tot mensengezichten. Volgens deze kunstenaar hebben de gezichten van dieren eigenlijk sterkere emoties omdat zij niet beperkt zijn tot de regels van onze samenleving. In het buitenland kan je vooral werken in zwart wit met accentkleuren vinden maar in België gaat zijn voorkeur naar de verschillende schakeringen van knallende kleuren. Deze contrasten in emoties zijn gelinkt aan de sterke contrasten in zijn kleurgebruik.

Smates, 2015, Hasselt, Elfde-Liniestraat,
initiatief van Street Art Festival

© FERDINAND FEYS

Stefaan De Croock (Strook), 2015, Mechelen,
Schutterhofstraat, initiatief van Mechelen Muurt

© FERDINAND FEYS

Stefaan De Croock (Strook) woont en werkt in Brugge. Sinds 2011 heeft hij zich volledig gewijd aan zijn artistieke ambachtelijke project Strook. Zijn opleiding en ervaring als grafisch ontwerper hebben een duidelijke stempel gedrukt op zijn artistieke visie. Voor Strook is het een uitdaging om te experimenteren met nieuwe mediums en materialen. Hij maakt fascinerende portretten, de grootte van zijgevels, vervaardigd uit oud meubilair, deuren en ander materiaal dat hij kan vinden. Vooral dat laatste is belangrijk voor hem, op zoek gaan en interessante stukken vinden die hem inspireren. Elk stukje hout of natuursteen heeft een eigen verhaal dat je kan aflezen in de patine, wat een metafoor is voor de littekens en herinneringen die mensen met zich meedragen. Hij zal dus maar zelden een oppervlakte opnieuw beschilderen, veel liever laat hij de materialen voor zich spreken en een stille getuige vormen voor een onbekende geschiedenis. Bart Smeets, beter bekend in de kunstwereld als Smates, is een street art-kunstenaar uit Asse. Hij studeerde grafische vormgeving aan Sint-Lukas Brussel en studeerde af als grafisch ontwerper. Hij begon al op 17-jarige leeftijd met graffiti en schilderde tot hij ongeveer 22 jaar oud was. Na een onderbreking van een aantal jaar begon hij opnieuw met schilderen in 2009. Inspiratie voor zijn werken vindt

SozyOne, 2014, Luik, rue Nagelmaekers,
initiatief van Paliss'art
© FERDINAND FEYS

Klaas Van Der Linden, 2016, Gent, Huidvetterken,
initiatief van Kapow
© FERDINAND FEYS

hij in de omgeving waar de muur zich bevindt of in de vorm van de muur. Hij probeert iets te creëren dat past bij de muur of probeert te spelen met diepte. Zijn werken zijn vaak droomachtige taferelen, bijvoorbeeld twee kinderen die samen kijken naar een walvis die door wolken zwemt, of een man die zit te vissen naar kermiseendjes.

Klaas Van Der Linden heeft een passie voor schilderen en haalt inspiratie uit zijn dagelijkse en persoonlijke leefomgeving. Zijn unieke kruising tussen penseel en spuitbus op doek laat velen in verwondering achter. Hoe speelt hij dit klaar? Van Der Linden is een meester in het weergeven van licht en reflecties en benadrukt deze vaak met felle fluorescerende kleuren. Zijn doeken vormen vaak de inspiratie voor zijn grotere muurschilderingen, die weergaves zijn van de duistere wereld van spoorwerkers, nachtvinders en schedels. Vanitas-symbolen en nachtelijke taferelen liggen aan de kern van zijn oeuvre, dat een reflectie vormt op het leven in al zijn facetten. Een recentere reeks van schilderijen zijn lijntekeningen in spuitbus van skeletten die allerlei, zeer menselijke, taferelen uitbeelden. Die kan je echter alleen ontdekken als je graag op avontuur gaat en aan urbex doet.

SozyOne werkt tegenwoordig in Valencia, Italië maar werd in Brussel geboren. Hij is lid geweest van verschillende graffitigroepen, waaronder RAB en de Ultra Boys waarvan hij de oprichter is. Beide groepen staan nu bekend om hun werken geïnspireerd op striphelden. Geweld is een terugkerend thema in het werk van SozyOne. Zijn belangrijkste iconografie zijn vintage verbeeldingen van alle

The Art of Chase, 2017, Oostende, Taboralaan,
initiatief van The Crystal Ship

© FERDINAND FEYS

soorten schurken. Symbolen zoals bolhoedjes, maskers en handschoenen zijn terugkerende esthetische metaforen, waarvan de gewelddadige figuren scherp contrasteren met zijn verfijnde esthetische stijl.

The Art of Chase staat bekend om zijn eigenzinnige en humoristische schilderijen die bevreemding in ons dagelijks leven veroorzaken. Toen hij in de jaren negentig naar Los Angeles verhuisde, zag hij een rauwe stad, open voor creatie, waar hij zijn manier van communiceren met beeldspraak en eigenzinnige tekst tot stand kon brengen. Zijn vastberadenheid, aangewakkerd door zijn mantra 'waar een muur is, is een weg', heeft geleid tot internationale kansen en meer dan 350 muurschilderingen over de hele wereld. De psychedelische, grafische en positieve esthetiek van zijn werk draagt bij aan het stedelijk landschap, maar probeert ook in dialoog te gaan met de inwoners van de stad.

CARTOONESKE EN NAÏEVE KUNST Sommige street art-kunstenaars herkennen we aan kinderlijk aandoende afbeeldingen met simpele lijnen en fel kleurgebruik, gekarakteriseerd door een naïeve of cartoonesk aandoende manier waarop het onderwerp wordt uitgebeeld. Dit wil echter niet zeggen dat er geen zelfde hoog niveau van vakmanschap aan te pas komt. Deze kunstenaars geven een eerlijke en pure weergave van hun innerlijke universums weer.

Madame La Belge is een schilder en illustratrice uit Charleroi. Sinds 2000 evolueert haar artistieke benadering voortdurend naargelang verschillende ontmoetingen, technieken en thema's die worden aangepakt. Gedreven door haar overvolle verbeelding, creëert ze telkens een droomachtige wereld waarin de personages grote ogen open hebben voor de samenleving. Haar stijl wordt gekenmerkt door de naïviteit en eenvoud van de lijnen. Deze duidelijke en leesbare aanpak stelt haar in staat om complexe en subversieve thema's aan te pakken en een breed publiek te bereiken. Omwille van de liefde voor haar stad is haar werk vooral te vinden in Brussel.

URBEX: EXPLORATIE

Urbex staat voor *urban exploring*, dit is een activiteit waarbij mensen verlaten gebouwen gaan onderzoeken. Vele *street art hunters* participeren aan deze activiteit omdat je vaak verrassende taferelen of verborgen kunstwerken tegen het lijf loopt. Graffiti's maar ook street art-kunstenaars trekken regelmatig naar verlaten gebouwen of oude fabrieken om werken te schilderen omdat er vaak niet voldoende legale plaatsen zijn in steden. Deze verborgen schatten worden gelukkig vaak verspreid op blogs en sociale netwerkplatformen, waardoor een groter publiek ervan kan meegenieten.

Klaas Van Der Linden, 2018, urbex in Gent

© FERDINAND FEYS

Bisser, 2017, Leuven, geheime locatie
© FERDINAND FEYS

Joachim combineert kinderlijke spontaniteit en een goede dosis punk met de werkeethiek van een *mad man*. Deze kunstenaar ademt kunst. Zijn werk heeft invloeden van Keith Haring en Basquiat, maar met een geheel eigen twist. Joachim schildert en tekent al zo lang hij zich kan herinneren, maar ergens in de jaren negentig ging hij zijn droom om kunstenaar te worden echt achterna. Ogen en tanden zijn elementen die zijn karakters op doek vormgaven in opvallende kleuren. Ook op straat kiest hij vaak resoluut voor een specifiek kleurpalet in combinatie met zelfzeker lijnwerk. Op relatief korte tijd lanceerde deze jonge getalenteerde kunstenaar zichzelf in de Belgische street art-scene en wist hij een eigen plek te veroveren die hem ondertussen zelfs een uiterst succesvolle solo-expositie in Londen opleverde.

Bisser is een jonge kunstenaar afkomstig uit Leuven die animatie studeerde in Gent. Zijn kenmerkende stijl komt voort uit een experimenteel onderzoek dat hij voerde tijdens zijn laatste jaar animatiefilm. Je kan zijn figuren in allerlei activiteiten en houdingen terugvinden, slapend in een hoekje van een park of ruziënd over de Gentse lekkernij 'neuzekes'. Zijn naam heeft hij gekozen omdat hij zijn laatste jaar als student opnieuw moest doen. Hij werkt ook op papier en doek. Zo heeft hij in 2017 een gedetailleerde tekening gemaakt van het stadhuis van Leuven waarbij hij de waterspuwers en sculpturen van heiligen verving met zijn kenmerkende figuren.

Joachim, 2016, Antwerpen, Reuzenstraat
© FERDINAND FEYS

STREET ART IN EEN GALERIJ

Een goed voorbeeld van street art die succesvol getransporteerd werd naar een galerij was de tentoonstelling *Till Death Do Us Art* van Joachim in 2017, in samenwerking met Huberty & Breyne en The Crystal Ship. Voor deze expo moest de volledige galerij eraan geloven, van boven tot onder werden alle mogelijke oppervlaktes onder handen genomen. Het resultaat was een adembenemende beleving waarbij je elke keer iets nieuw kon ontdekken.

Tentoonstelling *Till Death Do Us Art* van Joachim, 2017, Elsene, in samenwerking met The Crystal Ship en Huberty & Breyne Gallery

© FERDINAND FEYS

ABSTRACT Abstracte kunst is in principe kunst die geen herkenbare beelden produceert maar het kan ook geabstraheerde figuratieve kunst voorstellen. Het nalatenschap van kunststromingen als kubisme, fauvisme of impressionisme, maar ook conceptuele kunst leeft sterk door in het werk van de kunstenaars die hieronder aan bod komen. Zij schilderen al dan niet herkenbare kleurvlakken en schijnbaar willekeurige lijnen en vormen die al dan niet een diepere betekenis verhullen.

Oli-B is een schilder, illustrator en street art-kunstenaar uit Brussel. Hij werkt met een verscheidenheid aan media: acryl, spuitverf en digitale of zeefdruktechnieken op een groot aantal verschillende oppervlakken. Oli-B's vormen en kleuren flirten tegenwoordig met hedendaagse kunst. Zijn letters zien er meer uit als karakters en de personages als vormen. Abstracte en figuratieve vormen beladen

Oli-B, 2017, Brussel, Parnassusstraat

© FERDINAND FEYS

Eyes-B, 2017, Brussel, Kiekenmarkt (verdwenen), initiatief van Le M.U.R.

© FERDINAND FEYS

met levendige kleuren, vormen de grenzen van zijn unieke universum, waar een soort droomstaat verweven is met harmonie en hoop.

De Brusselaar Eyes-B is al een decennia actief als graffiteur. Zijn recentere werk beweegt zich meer naar abstractie waarbij hij zich vooral laat leiden door improvisatie en spontaniteit onder invloed van muziek. Dat heeft hem de bijnaam 'de dirigent' opgeleverd. Hier en daar kan je nog elementen terugvinden die hij meegenomen heeft uit lettervormen van graffitikunst. Tussendoor maakt hij nog steeds letterstukken in graffiti maar zijn street art-werken hebben nu wel meer focus op beweging van vormen en beelden die geluid in zich dragen. De gelaagdheid van elk geluid vertaalt hij naar een andere textuur of ritme, tot hij een perfecte balans gevonden heeft. Wie heeft opgelet bij lessen over klassieke schilderkunst zal mogelijk ook een lichte gelijkenis vinden met de zeelandschappen van William Turner.

Sam Scarpulla is een Gentenaar met Italiaanse wortels, die uitgaat van de filosofie reizen, beweging en engagement. Hij staat bekend om zijn fantastische lino'sneden, zoals zijn laatste reeks *Lightning Guitar*, maar ook om zijn muurschilderingen die de laatste jaren steeds meer een verdieping in Neo Tribalism vormen. Zijn muren kan je van mijlenver herkennen aan de strakke zwart-witte kleurvoering en onderwerpen die meestal speels zijn met een vleugje kritiek.

Het werk van Adrien Roubens kan gezien worden als een ode aan Escher, met de surreële geometrische en organische elementen die samenlopen en de natuurwetten negeren. Zijn favoriete onderwerpen zijn planten, geometrische dynamieken en monsters geïnspireerd door popart en kubistische en surrealistische kunststromingen. Zijn werk is soms een explosie van kleur en andere keren sober maar gedistingeerd in zwart-wit. Abstract is niet de enige stijl waarin hij werkt, nu en dan schildert hij ook schattig aandoende monsters.

Scarpulla, 2016, Gent, Nieuwland, initiatief van Kapow en Sorry Not Sorry

© FERDINAND FEYS

Adrien Roubens, 2016 ?, Brussel, geheime locatie, initiatief van Propaganza

© FERDINAND FEYS

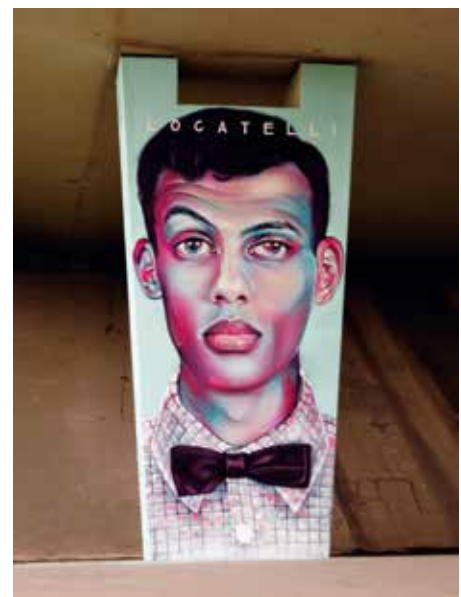

Locatelli en Rise One, Antwerpen, Sint-Erasmusstraat
 © FERDINAND FEYS

Nova Dead, 2016, Brussel, aan Bozar (verdwenen),
 initiatief van Urbana
 © FERDINAND FEYS

Locatelli, 2016, Brussel, Park Neerpede,
 initiatief van Urbana
 © FERDINAND FEYS

FIGURATIEVE KUNST Figuratieve kunst omvat kunstwerken waarin de onderwerpen duidelijk gebaseerd zijn op echte objectbronnen en is dus per definitie representatief. Voorbeelden van figuratieve werken zijn landschappen, portretten of stillevens. Ook hier is er echter een verscheidenheid aan stijlen terug te vinden. Nova Dead, wiens echte naam Julien Crevaels is, is lid van het graffiticollectief Vltra Boyz en is gefascineerd door de kosmos en de wetten van het universum. Hij is sterk beïnvloed door oude Afrikaanse tradities van de Dogon-stammen en Mongo. Nova Dead stelt een wereld van abstracte vormen en futuristische tekeningen voor, in een wervelwind van technieken en kleuren. Zijn recente werk doet sterk denken aan middeleeuwse glas-in-lood ramen door de sterke lijnvoering en het kleurgebruik. Zijn laatste werk, *The Future is Europe*, in Brussel bracht een duidelijke boodschap over in de context van de Brexit. De achtergrond van de slogan geeft een abstract vernauwd stedelijk panorama weer dat bezaaid is met groen, om de omgeving van het Europese district te evoceren. Een vogel overziet het tafereel en symboliseert de waarden van vrede en vrijheid.

Steve Locatelli is één van de grotere namen in de Belgische graffitiscene en is een echte duizendpoot van hyperrealisme en abstracte kunst. Hij begon aan graffiti in de vroege jaren negentig in de Brusselse metro. Sinds 1998 laat hij zijn fantasie de vrije loop en ontwikkelde hij zijn stijl. Hij is vooral bekend om zijn felgekleurde stukken die vaak schedels afbeelden. De reden daarvoor is in zijn eigen woorden als volgt: "Ik hou van de symboliek van schedels. Het is zo universeel dat je niet kunt zien of het een jongen of een meisje was of dat het een witte, Afrikaanse of Chinese persoon was. We zijn allemaal hetzelfde onder dit alles!". Ondertussen is hij een prominente figuur in de street art-wereld en zijn muurschilderingen zijn te zien in Brussel, Amsterdam en in heel Europa. Tegenwoordig brengt Steve Locatelli het grootste deel van zijn tijd door in Artifex, een galerie die hij en zijn vrouw in 2007 openden in Antwerpen.

Nils Westergard is een getalenteerde jonge Belgisch-Amerikaanse straatartiest en filmmaker uit Richmond. Hij creëert met stencils en met de vrije hand werken waarin hij zich concentreert op de aard van autoriteiten, op de invloeden van zijn

Nils Westergard, 2016, Berlijn,
initiatief van Urban Nation
© FERDINAND FEYS

vriendschappen en op onuitgesproken communicatie. Vaak schildert hij vrienden en kennissen uit zijn directe omgeving. Westergards muurschilderingen zijn vaak groot van formaat, hebben een schilderachtig karakter en zijn meestal zwart en wit, al legt hij tegenwoordig ook graag kleuraccenten. Door ze op deze manier te creëren, weet hij een intieme en aangename sfeer in het kunstwerk te leggen. Zijn werk trekt gegarandeerd de aandacht, maar past tegelijkertijd perfect in de omgeving.

Mr. Mong is een all-round kunstenaar gevestigd in Gent. Hij voert illustraties van alle formaten uit, van kleine tekeningen tot grote muurschilderingen. Hij verbeterde zijn vaardigheden aan de LUCA School of Arts, waar hij animatie studeerde. Sindsdien heeft hij honderden tekeningen gemaakt, bevolkt door de personages uit zijn eigen universum. Humor, horror, apen, en *badass* vrouwen met krullen en rock-'n-roll laten zijn hart sneller kloppen. De bekendste bewoner van zijn universum is Black Bunny. Zij is ondertussen zelfs de muze geworden van Amerikaans actrice en rock-artieste Juliette Lewis.

Mr. Mong aan het werk in Gent

© FERDINAND FEYS

Mr. Mong, *Black Bunny*, 2016, Roeselare

© FERDINAND FEYS

“Brussels most infamous painter.” Allicht heb je in de media al de expliciete en provocerende muurschilderingen die te pas en onpas in Brussel verschijnen opgemerkt. Er gaan geruchten dat dit het werk is van Bonom, maar dat valt maar moeilijk te bevestigen. Het grootste vraagteken is natuurlijk hoe hij deze werken tot stand brengt in het holst van de nacht. Wel, met een klimharnas, stevig touw en een materiaalgordel waar je emmers verf of andere benodigdheden aan kan vastmaken, kan je veel bereiken, zo bewijst deze mysterieuze kunstenaar. Op een paar jaar tijd is hij een levende legende geworden met zijn gigantische muurschilderingen. Naast expliciete beelden zijn ook een prehistorisch monster, een vos die van een gebouw glijdt, een bizon, een walvis en een gigantische spin die de politie uitdaagt deel van zijn oeuvre.

Bonom, 2016, Kortrijk, Vlasmarkt,
initiatief van Stad Kortrijk

© FERDINAND FEYS

Matthew Dawn, 2016, Gent, Ham, initiatief van Wallin'

© FERDINAND FEYS

Spear, 2017, Brussel, Station Diesdelle, initiatief van NMBS

© FERDINAND FEYS

Matthew Dawn heeft net zoals Vincent van Gogh een blauwe periode gehad, maar is ondertussen verder geëvolueerd naar werk met een hoge graad van realisme. Zijn werken dragen doorgaans diepere boodschappen met zich mee. Voor *After All, Strangers Again* in Gent putte hij inspiratie uit de liefde en het vergaan ervan, een ervaring die universeel herkenbaar is. Naast zijn werk als street art-kunstenaar is hij de ontwerper van de Tiny Pink Cap, een wereldwijd gekend accessoire dat ervoor zorgt dat je met een spuitbus veel fijnere lijnen kan schilderen. Deze kunstenaar is zichzelf constant technisch aan het verbeteren en steeds meer en grotere projecten aan het opnemen. Hou hem zeker in de gaten.

Spear maakt overal ter wereld indrukwekkende portretten van mensen. De focus van zijn jongste expositie, *Invisibles*, lag op het zichtbaar maken van dakloze mensen en hun verhalen. Op deze expo kon je verhalen lezen van hoe het is om op straat te leven en kon je reflecteren over de plaats van de mens in de stad. Alle winsten van deze expositie gingen integraal naar een aantal goede doelen die zich inzetten voor de daklozen van Brussel. Kunst kan misschien toch een beetje de wereld redden.

ALLEMAAL BEESTJES “I’m not an artist, I just paint a lot.” Voor Bué The Warrior hoeft het allemaal niet zo serieus te zijn, schilderen moet vooral fun zijn. Bué is afgeleid van het Franse woord voor mist, een knipoog naar het vluchtige karakter van street art. Deze kunstenaar doet de naam ‘warrior’ alle eer aan als één van de belangrijkste wegbereiders van de graffiti- en street art-cultuur in Gent. Vrijwel op eigen houtje zorgde hij ervoor dat deze twee culturen hun eigen plekje veroverden in het stadsweefsel. Maar zijn werk valt tot ver buiten Gent terug te vinden, in Italië en Mexico bijvoorbeeld. Voor de aandachtige kijker was te zien hoe zijn werk in de muziekvideo van het nummer van Despacito opdook. Bué The Warrior maakt werk dat zelfs de meest grijze dag opfleurt en een glimlach op je gezicht tovert. Zijn typische vogeltjes fluiten een vrolijk liedje en zijn kleurrijke knuffelbare figuren leiden je af van de dagelijkse sleur.

In Vlaanderen is de meest internationaal bekende kunstenaar ongetwijfeld de enigmatische ROA. Van deze Gentse street art-kunstenaar is zeer weinig geweten maar zijn liefde voor dieren en meer specifiek knaagdieren kan je overal ter wereld terugvinden. In zijn typische stijl van zwart, wit en grijstinten in de mediums spuitbussen en acrylverf, schildert hij telkens dieren die eigen zijn aan de omgeving. Zo schildert hij in Londen de typische vossen en eekhoorns en in een haven van Noorwegen een gigantisch walvis skelet. Leven, dood en alles dat erbij komt kijken zijn een terugkerend thema in zijn oeuvre en dit gaat hand in hand met zijn interesse in het behoud van met uitsterven bedreigde dieren over heel

Bué, Gent, Neerscheldestraat

© FERDINAND FEYS

de wereld. Volgens ROA wekt kunst hetzelfde gevoel van verbijstering op in de mens, als de wilde ongerepte natuur. Onze geest wordt voor een moment volledig vervuld met het beeld dat we te zien krijgen, voor al de rest hebben we dan geen aandacht meer. Heel even ruimt ons kritisch vermogen plaats voor pure empathie die ons toelaat om in deze beleving te stappen.

Cataclysm was de titel van de jongste tentoonstelling van ROA in Antwerpen. De expo was in een mum van tijd volledig uitverkocht. De tentoonstelling was een verwijzing naar de oorsprong van de dingen en meer bepaald die van mens en dieren. Het ging over het voortdurende ontstaan en vergaan van soorten en de eindeloze strijd om te overleven. Met uitsterven bedreigde dieren van vrijwel alle delen van de wereld werden hier tentoongesteld. ROA stelt het idee voor dat het dier de enige mogelijke overlever is en dat het de meest centrale en betekenisvolle entiteit in het universum is. Dat alles begint en eindigt in chaos (cataclysm) is voor hem de natuurlijke staat van de dingen.

Ook Dzia is gepassioneerd door dieren. Hij beeldt voornamelijk wilde dieren af. Vossen en vogels lijken terugkerende favorieten te zijn. Zijn unieke stijl creëert een mozaïek van kleuren die de contouren en vormen van het dier volgen. In zijn recentere werk voegt hij toonschaduw toe binnen elk gedefinieerd gebied, wat een gevoel van volume versterkt. Zijn werk probeert dieren terug een plaats te geven in een stedelijke omgeving. De locaties van zijn muurschilderingen worden zorgvuldig uitgekozen en zijn kleurrijke dieren positioneert hij op zo'n manier dat er een speelse interactie ontstaat met de omgeving.

De Antwerpse street art-kunstenaar Smok heeft een fantastisch talent voor het schilderen van levendige fotorealistische muurschilderingen van dieren. In elk kunstwerk richt hij zich op één dier dat hij uitvergroot. Vanuit hun natuurlijke omgeving worden dieren in stedelijke gebieden geplaatst, waardoor een stedelijk oerwoud ontstaat. Zijn voorliefde voor dieren, komt volgens hem omdat dieren veel onschuldiger zijn dan mensen, ze doen gewoon hun ding en volgen hun instincten.

ROA, 2017, Gent, geheime locatie

© FERDINAND FEYS

Dzia, 2016, Groenendaal, Station Groenendaal, initiatief van de gemeente

© FERDINAND FEYS

Smok, 2017, Antwerpen, Station Berchem, initiatief van NMBS

© FERDINAND FEYS

PRAKTISCH

Street art Cities heeft als doel alle street art in België en over heel de wereld in kaart te brengen: <https://streetartcities.com>
Treepack specialiseert zich in muurschilderingen en street art-projecten. In samenwerking met artiesten uit binnen- en buitenland worden projecten en concepten op maat uitgewerkt.
Meer info: www.treepack.net.

Antwerpen

Matthias Schoenaerts wil vijftien van de beste street art-kunstenaars ter wereld naar Antwerpen te halen. Het project zal in augustus of september 2019 plaatsvinden. In Merksem kan men veel internationaal talent van de graffiti- en street art-wereld terugvinden. Er worden street art-tours georganiseerd waarop je kan inschrijven via de Facebook van Street Art Antwerpen. Meatpack is een oude fabrieksloods vlakbij Park Spoor Noord. De muren zijn beschilderd door gerenommeerde graffiti- en street art-kunstenaars. De graffitiwerken vormen samen het T.A.G.S Museum.

PillaAr 12 wordt een éénmalig en uniek volksfestival op 29 en 30 juni 2018, onder het viaduct van de A12 te Wilrijk. Centraal staat de graffiti-jam op de 82 zuilen van het viaduct.

Part of Antwerp, van 14 t.e.m. 23 september 2018, is een festival op en rond het Eilandje, met ook een street art-luik.

Meer info: www.partofantwerp.be.

Artifex is de galerij van Steve Locatelli in de buurt van de Groenplaats. Hier wordt vooral werk van Locatelli zelf geëxposeerd maar ook andere nationale en internationale kunstenaars.

Meer info: www.artifexgallery.be.

Brussel

Het MIMA (Millenium Iconoclast Museum of Art) in Brussel is de wegbereider van street art en stedelijke kunst in museums. De interessante eigen collectie en de drukbezochte tijdelijke tentoonstellingen verklaren het succes van dit museum. Meer info: www.mimamuseum.eu.

Le M.U.R. (Modular, Urban and Reactive) biedt elke maand een street art-kunstenaar de mogelijkheid een grote billboard te maken, vlak naast het treinstation Brussel-Centraal.

Meer info: www.lemurbrussels.be.

Urbana vzw promoot hedendaagse stedelijke kunst. Het wil een incubator zijn voor innovatieve projecten en dienen als een informatieplatform en ondersteuning voor kunstenaars en nieuwsgierigen.

Meer info: www.urbana-project.com.

Informatie over locaties met muurschilderingen in Brussel:

<https://parcoursstreetart.brussels>.

Gent

Sorry, Not Sorry is een terugkerend stadsfestival dat ook ruime biedt aan street art. Volgende editie in 2019. Een kaart met de muurschilderingen van de vorige edities is te vinden op www.sorrynotsorry.gent.

Kapow combineert muziek, stedelijke cultuur, kunst en een ecologische en sociale mindset met een positieve manier van denken. Hun locatie in Gent staat vol met street art van internationaal talent.

Meer info: www.kapow.be.

Graffiti vzw is een experimenteerplek voor kinderen en jongeren. Ze hebben een aanbod van workshops, ateliers, tours en vormingen waarin kinderen en jongeren experimenteren met verschillende vormen van communicatie, ook graffiti en street art. Meer info: www.graffitivzw.be.

Wallin' vzw realiseert muurschilderingen met (inter-)nationale kunstenaars en biedt een platform voor beginnende graffiti-kunstenaars. Ze openden een legale zone en organiseren regelmatig graffiti-jams in Gent. Ook voor workshops kan je bij hen terecht.

Meer info: <http://wallinofficial.be>.

Hasselt

Hasselt is al jaren een grote fan van street art en heeft een zestigtal muurschilderingen in zijn collectie. Met de expo *Outside Inside* die nog loopt tot 3 mei, brengen Street Art Festival en Het Stadsmus de nationale en internationale graffiti en street art-kunstenaars die Hasselt de afgelopen jaren bezochten, terug.

Lier

Lier Up! Is een initiatief van street art-kunstenaar Joachim. Samen met collega-kunstenaars ontwierp hij een tiental grote muurschilderingen in de stad.

Meer info: www.visitlier.be.

Mechelen

Mechelen Muurt is een project van street art-kunstenaar Gijs Vanhee. Hij nodigde tien (inter)nationale kunstenaars uit om zich uit te leven op evenveel muren in de stad. Op wandelafstand van mekaar vormen de kunstwerken een parcours dat je tijdens je vrije tijd eens kan afwandelen.

Oostende

Met dit jaar de derde editie verankert *The Crystal Ship*, een grootschalig evenement rond kunst in de openbare ruimte, zich definitief in Oostende. De collectie omvat al meer dan 40 permanente werken en een pak kleinere interventies. Doorheen het jaar worden tijdens het weekend tours georganiseerd die je door de stad en langs de muurschilderingen loodsen.

Meer info: www.thecrystalship.org.

AUTEUR

Jolien De Waele studeerde Vrije Beeldende Kunsten aan het Secundair Kunstinstituut in Gent en studeert momenteel verder in de kunstwetenschappen aan de Universiteit Gent. Graffiti en street art vielen haar al jaren op. Die nieuwsgierigheid heeft ertoe geleid dat ze vorig jaar in februari een stage doorliep bij The Crystal Ship. Het bleek liefde op het eerste gezicht te zijn want daarna ging ze ook aan de slag bij Wallin' vzw en werd ze vrijwilliger bij een aantal andere street art-organisaties. In november 2017 besloot ze zelf de spuitbus in handen te nemen en ondertussen schildert ze regelmatig kleurrijke, realistische portretten onder het alias Kitsune. Naast deze activiteiten is ze sociale mediamanager voor street art-organisaties, waardoor ze up-to-date blijft van de nieuwste muurschilderingen en kunstenaars zowel nationaal als internationaal.

Kitsune, 2017, onbekende locatie